

(א) [שמות כג], (ב) ועין רש"י, (ג) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (ד) רש"י, (ה) ועין רש"י, (ו) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (ז) רש"י, (ח) ועין רש"י, (ט) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (י) רש"י, (יא) ועין רש"י, (יב) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (יג) רש"י, (יד) ועין רש"י, (טו) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (טז) רש"י, (יז) ועין רש"י, (יח) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (יט) רש"י, (כ) ועין רש"י, (כא) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (כב) רש"י, (כג) ועין רש"י, (כד) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (כה) רש"י, (כו) ועין רש"י, (כז) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד, (כח) רש"י, (כט) ועין רש"י, (ל) גי' רש"י דגהלת ומכרה דמד וגדיש דמד.

תורה אור השלם
 1. כי יבצר איש שדה או כרם ושלח את בעריו ובער בשדה אחר מיטב שדה ומיטב כרמו ישלם: שמות כב ד

גהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי וכו' והיוק בטמון מי לא מחייב: (ב) ד"ה הכי וכו' ומק"ד דגהלת וחזרה דמד וגדיש דמד: (ג) ד"ה כגדיש וכו' אמאי משלם האי מכרה שן הוא:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דהתם דלתות בו' ולא תיבא משונה. עיין בהרמ"ש פסקי ס' ג': תוס' ד"ה וליחייב בו' האי לישנא בו' ותיבא כמאן דלדקדק. עי' לקמן דף ט' ע"ב מ"ה אמאי פטור: ד"ה תפשוט בו' עי' במחבר'ה בלקיחה לחזרה. עי' לעיל דף כ' ע"א תוספות ד"ה מתנגלת:

גהות הגר"א

[א] נמי אלא למאן כו'. י"ב הרי"ף ורמב"ם מפרשים שחזר מתי ראשון כגון שפלה כו' ומפרשים דמיוב תלו הוא משום ממונו (ועבדגרי"א ס' מ"ח ס"ק י"ג):

מוסף רש"י

בנוקי ממונו. והיוק ממונו, דכתיב י' תשלם משמע מעממה, שהדליק בטמון שלו והלכה ודלקה בטמון של פטורו (לקמן טו). וסיים בנוקי גופו. שקראו מצעירי כדים (שם). לומר לך אשו משום חצרו. חורק חן שמוק למחוק דלחיה גופיה עבד, הלא נמי אחיה גופיה עבד, ונפקא מינה לחייבו בלדענה דברים אם החק כה אדם (שם).

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

בנוקי ממונו. דכתיב^א כי תלך אש דמשמע מעממה: **בנוקי גופו.** דקרי ליה מצעיר: **הכי משכחה לה.** אילו אדם זורק חץ והיוק בטמון^ב (א) לא מייחב בטמון הא קיימא לן בהאי פירקין (דף כו:): **פלע תחת פלע** [שמות כג] לחייב את השוגג כמזיד ואונס כרלוון. **לישנא אחרינא** היא חץ לעולם בטמון הוא נכנס ומניק ולא שמעתי: **וניחא ליה.** ומשני לה הכי: **ונפלה גדר.** של חצר: **שלא מחמת דליקה.** דלי ממת דליקה חליו הס: **דכלו לו חליו.** שזשעה שהדליק האש דהיינו זריקת חץ לא היה ראוי להיוק בחצר אחרת: **איס ליה נמי משום ממונו.** והיכא דליכא לחיוביה משום חליו ואיכא לחיוביה משום ממונו מחייבין ליה הלכך לענין גלוי אע"ג דכלו לו חליו חייב משום ממונו: **ובגון שהיה לו לגודרה.** כטרס תעבור הדליקה שם היה לו שהות ויכול לגודרה: **ולא גדרה.** דאע"ג דליכא לחיוביה שהזכר ראשון מתחייב על שם סופו שלא שימר גחלתו לגדור בפניה: **שורו הוא ולא טפה באפיה.** הרי זה ככונס שורו לדיר ולא נעל בפניו ולא והיוק: **וכי מאחר דמאן דאיש ליה משום חליו איס ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו.** היכא דגחלת שלו היתה מאי איכא בין ר' יוחנן דמחייב ליה משום תרמי לר"ל דלא מחייב ליה אלא משום חזק דהא על כרחך איכא דגחלת שלו נמי פליגי דהא

היכא דלעיל [כג]. **לרבי יוחנן** אשו משום חליו אלא משום חליו דוקא ולא משום ממונו ודלמאת ממון אית זיה מששא הא לית זיה מששא איכא בינייהו היכא דאיתיה ממונו ולימיה חליו כי הך דנפלה גדר דכלו לו חליו דלמ"ד משום חליו דוקא פטור אבל השתא דלתרתייהו חייב מאי בינייהו: **לחייבו ב' דברים.** למ"ד משום חליו נמי מחייבין ליה אם שרף אשו יד אדם חייב בארבעה דברים נוק וזכר ריפוי ושבת אבל צבוסת לא דלמרינן בשליה פירקין [טז]. אינו חייב על הצושת עד שיהא מתכוין אבל ד' דברים חייב דפשיעה היא דהוה ליה לאסוקי לדעתיה שהרוח מוליכתה ודלמרינן בשליה פירקין [שס] נפל מן הגג כרוח מלויה חייב ב' דברים ופטור על הצושת למ"ד משום ממונו פטור. והוא הדין נמי דליכא בינייהו כל הני דלעיל [כג]. כלב וגמל דלמ"ד משום חליו חייב דהא ממונו אע"ג דלאו חליו אע"ג דלאו ממונו אית ליה ולמאן דלית ליה חליו פטור א"כ מסקנתה דלדוקימנא לעיל [שס] והאי דקט"ד דברים משום דאפילו היכא דגחלתו שלו משמע לו דיש חילוק בצדכיהו ועוד דמילתא דשכיח היא. מפי המורה שמעתי א' אבל לשון ראשון נראה לי: **מאן חייב בעל הכלב.** אמתיניתן מהדר דקתני על הגדיש משלם חלי נוק: ה"ג **ולחייב נמי בעל הגחלת.** דהא בין מר וזין מר משום ממונו אית להו הלכך לר' יוחנן דלמיר לעיל [שס] על הגדיש משלם חלי נוק דלדורות הן לשלם בעל הגחלת חלי האחר דהא ממונו הוא וריש לקיש דלמיר על הגדיש כולו הו פטור לשלם בעל הגחלת כוליה וקס"ד^א דגחלת^ב (ד) דמד ומכרה וגדיש דמד: **בששימר גחלתו.** שנעל דלתות ביתו יפה ואונס הוא: **זאת אומרת.** מדחייב לבעל כלב אחרת נוק שלם אלא לאו שינוי הוא זה שחתר את הדלת: **דפסס דלפוס חסורות הן אלא הכלב** ° ולא תימא משונה הוא ופגלג נוקא משלם: **בגדיש דעלמא.** אמאי משלם (א) חררה הא שן הוא ובעינן שדה אחר דניזק וליכא: **הפשוט.** דמדקא משלם חררה: **דפי פשוט.** של מזיק האוכלת בחצר הניזק:

הראוי לה ומהיהיא דלכלה מלידי הרחצה ומתוך המנות ועוד אותם שנטל חררה דדייק מינה השמא ועוד מאי קאמר מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי כיון שהכלב לקחה ונראה לר"י דמכל לאו הנהו דמתיניתן לא מזי למפסטי ולא מהיהא דנטל חררה משום דס"ד דאם לקחה בהמה פירות בחצר הניזק ואכלה צרעות הרבים (ז) [ואו בחצר המזיק] חייב ° דמחייבין בלקיחה לחודא וכן הסברה נוטה דכיון דפשע בלקיחה מה לנו באכילה והא דממעטינן משדה אחר רשות הרבים היינו לקיחה וקמצעה ליה כגון אם הושיט פרוט דלאו בני תשלומין יננה וכוון שהבהמה לא היתה יכולה לקח אם לא שהושיט לה ואי כחצר הניזק דמי חייב בעל הפרה ואי כחצר המזיק דמי חייב כיון שנתנו אחר לתוך פיה והא דקאמר תפשוט לאו ממתיני אלא מסוגיא דשמעתי דלוקמה אכלה בגדיש דבעל החררה שמע מינה דבעו לקיחה ואכילה בחצר [הניזק] אף על פי שאין טעם בדבר זה מה לזרז באכילה אלא דגזירת הכתוב הוא ותפשוט כשנתן אחר לתוך פיה דחייב דכחצר הניזק דמיא דאי כחצר המזיק דמיא ומאי אמר ליה מאי צעי ריפתך בפומא דחיותאי הי"ג מני א"ל מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי

כג.

במוון באש דפטור רחמנא היכי משכחת לה. פי' בשלמא למ"ד אשו משום ממונו אין תימא דפטור טמון ואע"ג דכלל נזקי ממונו כמו קרן שן ורגל חייב טמון שבממון מלניו חילוקים בקרן שן ורגל להלכותיהן אבל באדם המזיק לא חלק הכתוב דכתיב פלע תחת פלע ודרשינן בסוף פירקין (דף כו:):

לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרלוון לפיכך אין סברה לדרוש אשו משום חליו: **מאי בינייהו.** הוה מלי למימר איכא בינייהו כל הני דלעיל כלב שנטל חררה ואנחי אנוחי בגדיש דלרבי יוחנן משלם על שאר הגדיש חלי נוק ולר"ל על שאר הגדיש פטור ולרבי יוחנן אפילו לא הזית צבוסו של עבד קס ליה דדרבה מיניה וטמון היכא שלא כלו חליו חייב לרבי יוחנן: **ולחייב בעל הגחלת.** פירוש גם בעל הגחלת ולא שיפטור בעל הכלב לגמרי כדפ"ל (דף כב. ד"ה ואי) גבי חנוני אמאי חייב ועוד אי בשלא שמר גחלתו ומפטור בעל הכלב אמאי קאמר (לעיל יט:): **מתני' באדייה אדוי ודרב הונא בעלמא איתמר לימא דרב הונא קאי אמתי' קטרו אדם חייב הקושר ג"ש וצבל התרנגול פטור כמו הכא דפטור בעל הכלב אלא חלי זחי בשלא שימר גחלתו חייב נמי בעל הכלב ולכך לא מיתוקמא דרב הונא אמתי' דקטרו אדם חייב משמע דחייב הכל הקושר ובעל התרנגול יש לו להתחייב כמו כן:**

ולחייב בעל הגחלת. האי לישנא לאו דוקא דהא מיתוקמא דלכלה בגדיש דבעל החררה אלא כלומר שיפטור בעל הכלב מחלקו של בעל הגחלת ולא ישלם כי אם הרביע וא"ת ואמאי לא פריך וליפטור בעל הכלב מן החררה ° ונראה מכלל דלקדק דיותר יש לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק אחרים משלם יזוק שמחויב לשמור גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק אחרים ואפשר לשמור עצמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חררתו וכן משמע בהמניח (לקמן דף לה). **בשמעתי' דקדינן דפריך אי נתקל פושע שני נמי לחייב אלמא חשיב שני פושע לחייבו בטמון פלגישו ואינו פושע לענין שיפטור ראשון פנוקין: **בששימר גחלתו.** וא"ת ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס שם בחמירה דמתם דלתות חמורות הן אלא הכלב וי"ל כיון דנטר דנטרי אינשי לא אטרחהו רבנן טפי: **בשחזר.** ואם תאמר ולישני כגון דנפלה גודא צלילא ידע בעל הכלב ובעל הגחלת לא ידע ויש לומר דאין זה רגילות דבעל הכלב ידע ובעל הגחלת לא ידע ולקמן גבי עמי צדשדות רגילות הוא לפעמים: **סתם דלתות חתורות הן.** תימא דלמא פשע דהוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס תחילתו בפשיעה משום שפחה ויש לומר דא"כ לא מחייב בחמירה כ"א רביע כי היכי דהוה מתחייב בפתיחה שהיה בעל הגחלת מתחייב מחנה אבל אין לתרץ דלא אמרינן תחלתו בפשיעה צדמים פתוחים וסופו באונס צנעולים כיון דגבי נעולים לא הוה שום פשיעה דלמרינן בהפרה (לקמן דף קג): **דלא אמרינן מגו דהוי פושע לענין חרש הו פושע לענין פקח כו' ומגו דהוי פושע לענין גמלים הו פושע לענין שוריים דלא דמי דהתם ודאי לא אמרינן מגו משום דלגבי פקח או לגבי שוריים הניזקין לא פשעי כלל אבל הכא פושע הוא בכלב זה לענין זה הגדיש להיות ניזוק בגחלתו בפשיעה היכא שלא שמר גחלתו לכך יש להתחייב אפילו נזקין באונס למאן דמחייב תחילתו בפשיעה וסופו באונס: **תפשוט דפי פרה בחצר הניזק דמי.** תימא דלמאי לא פשיט משאר צדי דמתני' דתנן השן מועדת לאכול****

שנטל חררה דדייק מינה השמא ועוד מאי קאמר מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי כיון שהכלב לקחה ונראה לר"י דמכל לאו הנהו דמתיניתן לא מזי למפסטי ולא מהיהא דנטל חררה משום דס"ד דאם לקחה בהמה פירות בחצר הניזק ואכלה צרעות הרבים (ז) [ואו בחצר המזיק] חייב ° דמחייבין בלקיחה לחודא וכן הסברה נוטה דכיון דפשע בלקיחה מה לנו באכילה והא דממעטינן משדה אחר רשות הרבים היינו לקיחה וקמצעה ליה כגון אם הושיט פרוט דלאו בני תשלומין יננה וכוון שהבהמה לא היתה יכולה לקח אם לא שהושיט לה ואי כחצר הניזק דמי חייב בעל הפרה ואי כחצר המזיק דמי חייב כיון שנתנו אחר לתוך פיה והא דקאמר תפשוט לאו ממתיני אלא מסוגיא דשמעתי דלוקמה אכלה בגדיש דבעל החררה שמע מינה דבעו לקיחה ואכילה בחצר [הניזק] אף על פי שאין טעם בדבר זה מה לזרז באכילה אלא דגזירת הכתוב הוא ותפשוט כשנתן אחר לתוך פיה דחייב דכחצר הניזק דמיא דאי כחצר המזיק דמיא ומאי אמר ליה מאי צעי ריפתך בפומא דחיותאי הי"ג מני א"ל מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי

עין משפט נר מצווה

נח א מיי פ"ד מלכות נוקי ממון הלכה ד טו"ע ח"מ ס' ט"ח סעיף ג' ועיין במ"מ פ"ד מלכות נוקי ממון הלכה טו: **גב ב מיי פ"ד מהל' נוקי ממון הלכה ד סמג עיין סו טו"ע שם סעיף ו' וסעיף ג':** **ג ג מיי שם הלכה טו טו"ע שם סעיף ח':** **בא ד ה ו מיי פ"ב שם הלכה ז י' ועי' בהשגות וזמ"מ סמג שם טור ט"ע ח"מ ס' ט"ז: **בב ז טו"ע ח"מ ס' ט"ז** שם סעיף ז':**

רבינו הגנאל

בנוקי ממונו, כי תצא, וסיים בנוקי גופו, המבעיר, לומר לך אשו משום חצרו. לומר רבא קשיא ליה לר' אמאי לר' יוחנן דאמאי אשו משום חצרו, טמון באש דפטור חכמי' שהולקין על ר' יהודה היכי משכחת לה. ובטאו לומר כגון שהצית אש בחצר ונפל גדר שלא מחמת הדליקה והלכה האש והיוקה בחצר אחרת דכלה חצרו בחצר ראשונה, ואילו לא נפלה הגדר לא הייתה האש עוברת באוהה החצר. והקשי', איהכי אפי' בגלוי פטור הוא דכלו חצרו, וכל שכן על הטמון. ופריך' מאן דאית ליה משום חצרו אית ליה נמי משום ממונו, וכגון שהיה לו לגדור בפניה שלא תעבור ולא גדר. ואקשי' וכי מאחר דמן דאית ליה משום חצרו אית ליה נמי משום ממונו, בגלוי דכיון דהוה ליה לשמור ולגדור שלא תעבור הדליקה כמו שחייב לשמור בהמתו שלא תצא ותזיק ואם יצאה והיוקה חייב באשו שהוא כממונו. ואמרי' איהכי מאי בינייהו איכא בינייהו, לחייבו ב' דברים, צער ריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר אשו משום חצרו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום ממונו חייב ב' דברים הללו וכל שכן בנוק שורו ריש לקיש דאמר אשו משום ממונו אמר לך שם שאינו חייב בנוקי שורו אלא נוק בלבד כדבעינן למימר לקמן. כך אינו חייב באשו אלא נוק בלבד. בתר דאקשי' על ריש לקיש הני כוליהו תיובתא, ושנינו ואוקי' דר' יוחנן נמי אית ליה משום ממונו, והלכה כר' יוחנן. הדרין לשמעתי' ואמרי', תנינן במתני' על החררה משלם נזק שלם. מן משלם, בעל הכלב או בעל הגחלת. ופשיט לן דבעל הכלב מפני שבעל הגחלת שומר גחלתו והכלב חתר והצויא, ארחה הוא לחתור ולא שונה כי כן דרכו. ואם לא חתר אלא לא שמר בעל הגחלת כראוי חייב בעל הגחלת. ואוקי' דאכלה בגדיש דבעל חררה.

